

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Lähteenmäki, M-L. & Holvikivi, J. (2021) Kuntoutusosaamisen tulevaisuus : tamperelainen näkökulma. TAMK-blogi, 18.1.2021.

URL: <https://blogs.tuni.fi/tamkblogi/teema2/kuntoutuosaamisen-tulevaisuus-tamperelainen-nakokulma/>

Kuntoutusosaamisen tulevaisuus – tamperelainen näkökulma

18.1.2021 — Arja Hautala

Kuntoutus lähtee ihmisen tarpeista monialaisena toimintana siten, että palvelujen ”siiloutumisesta” on päästy ja kuntoutuspalvelut toimivat ehjänä kokonaisuutena. Tulevaisuudessa ihmiset pääsevät kuntoutuspalveluihin viiveettömästi ja matalalla kynnyksellä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Metropolia Ammattikorkeakoulu käynnistivät vuonna 2017 OKM:n tuella kuntoutuksen osaamiskeskittymän. Yhteistyöverkoston tulivat mukaan kaikki suomalaiset ammattikorkeakoulut, joissa toteutetaan kuntoutusalan koulutusta. Näitä koulutuksia ovat fysioterapeutti-, toimintaterapeutti-, kuntoutuksen ohjaaja-, apuvälineteknikko-, jalkaterapeutti- ja osteopaattikoulutus sekä kuntoutuksen YAMK-koulutus.

Osaamiskeskittymän toiminnan tavoitteeksi asetimme kuntoutuksen koulutuksen uudistamisen, vahvistamisen ja kehittämisen kuntoutujien parhaaksi.

Muodostimme kolme kehittämisohjelmaa, jotka ovat:

- kuntoutusalan osaamisen uudistaminen

- jatkuvan oppimisen mahdollisuudet sekä
- kuntoutusalan TKI-toiminnan vahvistaminen.

Työskentelyyn on osallistunut laaja joukko kuntoutuksen asiantuntijoita myös amkien ulkopuolelta.

Tulevaisuuden muistelulla valoa kuntoutuksen tulevaisuuteen

Toteutimme eri puolilla Suomea 1.6.–2.10.2020 yhteensä 15 tulevaisuuden muistelun työpajaa. Niihin osallistui 63 kuntoutuksen kehittämisen, hallinnon, koulutuksen sekä kliinisen osaamisen asiantuntijaa. Toteutimme työpajat osaamiskeskittymän toimijoiden yhteisen suunnitteleman mukaisesti tutkimuseettisiä ja tietosuojaohteita noudattaen. Tiedonkeruun teimme ryhmäkeskusteluina. Laadimme aineistosta yhteisjulkaisun Kuntoutuksen osaamisen uudistumisen tulevaisuuden näkymiä, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-328-265-0>.

Työpajojemme tavoitteena oli saada näkyväksi kuntoutusalan toimijoiden näkemyksiä kuntoutuksen kentällä tulevaisuudessa tapahtuvista muutoksista sekä kuntoutuksen osaamisen muutostarpeista. Asetimme kaikissa työpajoissa keskustelun virittäjäksi kolme kysymystä:

- miten kuntoutus ja kuntoutuminen toteutuvat 2030?
- millaista kuntoutuksen osaamista tarvitaan vuonna 2030?
- millaisia asioita on tapahtunut, jotta kuntoutuksessa, kuntoutumisessa ja kuntoutuksen osaamisessa on päästy vuoden 2030 tilanteeseen?

Näin saatua tietoa on tarkoitus hyödyntää ammattikorkeakoulujen kuntoutusalan koulutusten kehittämisessä. Samalla sitä voidaan hyödyntää laajemmin koko kuntoutuksen osaamisen kehittämisessä.

Digitaalisuus avuksi

Kuntoutuksen toteutumisessa 2030 keskeisimmiksi asioiksi nousivat teknologian hyödyntäminen, kuntoutuksen monialaisuus ja moniammatillisuus, kuntoutuksen yksilöllisyys sekä asiakkaan aktiivinen rooli omassa kuntoutumisprosessissaan.

Tampereen aineistossa teknologian hyödyntäminen näkyy digitaalisten palvelujen moninaisuutena. Muun muassa konsultaatiot toteutuvat 2030 digitaalisesti, digitaaliset oirekyselyt ovat käytössä ja diagnoosit tehdään sähköisesti. Kuntoutus lähtee ihmisen tarpeista monialaisena toimintana siten, että palvelujen ”siiloutumisesta” on päästy ja kuntoutuspalvelut toimivat ehjänä kokonaisuutena. Tulevaisuudessa ihmiset pääsevät kuntoutuspalveluihin viiveettömästi ja matalalla kynnyksellä.

Jatkuvasta oppimisesta huolehtiminen

Keskeiset teemat olivat vuorovaikutusosaaminen, arviointiosaaminen liittyen laajaan toimintakykyosaamiseen, teknologinen osaaminen etäkuntoutuksineen, verkosto-osaaminen, johon liittyivät monialaisuus ja moniammatillisuus, sekä vaikuttavuusosaaminen, johon

kuuluvat työn laatu sekä tutkimusosaaminen. Lisäksi tarvitaan vahvasti oman ammattialan substanssin osaamista. Jatkuvan oppimisen toteutumisesta on huolehdittava kaikkien työntekijöiden osalta. Työntekijöiltä tarvitaan yhä laajempaa ja tasoltaan korkeampaa osaamista tulevaisuudessa.

Tampereen aineistossa nousi esille arviointiosaaminen: tulee osata kohdata ihminen, osata arvioida ihmisen yksilölliset tarpeet sekä osata arvioida toimintakykyä ja kuntoutuksen vaikutuksia. Jatkuvan oppimisen osalta korostettiin tutkimusten lukemisen taitoa ja oman toiminnan kehittämisen valmiuksia.

Moniammatillisen toiminnan ja laajan toimintakykyosaamisen rinnalla korostettiin oman ammatin syvää osaamista ja kykyä jatkuvasti kehittää omaa spesifiä ammatillista osaamista. Koulutuksen tason on oltava vahva ja resurssit koulutuksen laadukkaaseen toteuttamiseen tulee olla riittävät.

Kuntoutusprosessi selkiytyy

Keskeisinä teemoina tunnistettiin yhteiskunnallisten ja rakenteellisten muutosten toteutuminen kuntoutusprosessin selkiytyessä. Tähän kietoutuivat monialaisen vaikuttavuustutkimuksen hyödyntäminen yhteiskunnallisessa, kuntoutusprosessin vaiheisiin liittyvässä päätöksenteossa. Korkeatasoisen vaikuttavuustutkimuksen laatu edellyttää kuntoutuksen koulutuksen laaja-alaisuutta ja tasoa, jossa on huomioitu myös tulevaisuuden kuntoutusasiakkaan voimaantuminen ja vastuullisuus osana kuntoutuksen monialaista verkostoa.

Tampereen aineiston mukaan sosiaali-, terveys- ja kuntoutusalan toimijat toimivat sote-keskuksissa saumattomassa yhteistyössä. He puhuvat keskenään samaa kieltä ja eri alojen välinen konsultaatio toimii. Kilpailutus ja hankintaosaaminen on kehittynyt sosiaali- ja terveysalalla ja myös vakuutusyhtiöt ovat rahoittajina mukana kiinteässä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Hoitoketjut ja hoitopolut ovat selkiintyneet. Kuntoutuspalvelujen tarvitsijoilla on valinnan vapaus ja palvelusetelit ovat aktiivisessa käytössä. Myös asiakassegmentointi toimii: tiedetään kuka käyttää sujuvasti digipalveluja ja kuka tarvitsee ihmiskontaktin.

Oppilaitosten ja sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja tarjoavien tahojen yhteistyö on tiivistynyt ja monipuolistunut. Myös kuntoutusalaan liittyvää tutkimustyötä tehdään monialaisesti yli tiederajojen.

Kuntoutujista aktiivisia toimijoita

Teknologian hyödyntäminen on lisääntynyt, monipuolistunut ja sujuvoitunut. Se on kaikille arkipäivää. Asiantuntijoiden yhteistyö sosiaali-, terveys- ja kuntoutusalaan sujuu saumattomasta kuntoutuspalveluja tarvitsevien ihmisen parhaaksi. Kuntoutuksen ammattilaisten osaaminen on monialaista ja samalla vahva erityisosaaminen korostuu. Kuntoutuspalvelut ovat yksilöllisiä, niin että kuntoutujat ovat aktiivisia toimijoita.

Kirjoittajat: Marja-Leena Lähteenmäki, yliopettaja, Tampereen ammattikorkeakoulu ja
Johanna Holvikivi, yliopettaja, Metropolia Ammattikorkeakoulu
Kuva: Johanna Holvikivi